

Податкова консультація

Державна фіскальна служба України, керуючись ст. 52 Податкового кодексу України (далі – Кодекс), розглянула Ваш запит про надання індивідуальної податкової консультації щодо практичного застосування норм чинного законодавства та повідомляє таке.

Статтею 1 Закону України від 05 липня 2012 року № 5076 «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон № 5076) встановлено, що адвокатською діяльністю визнається незалежна професійна діяльність адвоката зі здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту.

До інших видів правової допомоги належать види адвокатської діяльності з надання правової інформації, консультацій та роз'яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення (п.п. 6 п. 1 ст. 1 Закону № 5076).

Пунктом 3 ст. 4 Закону № 5076 встановлено, що адвокат може здійснювати адвокатську діяльність індивідуально або в організаційно-правових формах адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання.

Адвокат, який здійснює свою діяльність індивідуально, є самозайнятою особою (ст. 13 Закону № 5076).

Згідно з п.п. 14.1.226 п. 14.1 ст. 14 Кодексу незалежна професійна діяльність – це діяльність адвокатів за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою – підприємцем та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб.

Так, фізична особа, яка здійснює незалежну адвокатську діяльність, не може бути підприємцем у межах такої адвокатської діяльності. Адвокатська діяльність не є підприємницькою і не може здійснюватися фізичною особою – підприємцем.

Разом з тим згідно з нормами Закону № 5076 та Кодексу для фізичної особи, яка провадить незалежну адвокатську діяльність, не передбачено обмежень щодо одночасного здійснення підприємницької (відмінної від адвокатської) діяльності, не забороненої законом, у разі реєстрації такої особи підприємцем.

Відповідно до п. 178.1 ст. 178 Кодексу особи, які мають намір здійснювати незалежну професійну діяльність, зобов'язані стати на облік у контролюючих органах за місцем свого постійного проживання як самозайняті особи та отримати довідку про взяття на облік згідно із ст. 65 Кодексу.

Згідно зі ст. 65 Кодексу, ст. 5 Закону № 2464, Порядку обліку платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.11.2014 № 1162 та Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1588, для взяття на облік фізичної особи, яка має намір провадити незалежну професійну діяльність, така особа повинна подати до контролюючого органу за місцем постійного проживання заяву за формою № 5-ОПП, заяву за формою № 1-ЄСВ та копію

свідоцтва про реєстрацію чи іншого документа (дозволу, сертифіката тощо), що підтверджує право фізичної особи на провадження незалежної професійної діяльності.

Отже, обов'язок стати на облік в контролюючих органах самозайнятої особи, яка здійснює незалежну професійну діяльність, як платник податків і як платник єдиного внеску виникає у адвоката, якщо йому видано свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю та посвідчення адвоката України.

Відповідно до абзацу четвертого п. 6.7 розділу VI Порядку № 1588 якщо фізична особа зареєстрована як підприємець та при цьому така особа провадить незалежну професійну діяльність, така фізична особа обліковується у контролюючих органах як фізична особа – підприємець з ознакою провадження незалежної професійної діяльності.

У такому разі фізична особа зобов'язана подати особисто (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) або через уповноважену особу до контролюючого органу за місцем свого постійного проживання заяву за формою № 5-ОПП з позначкою «Зміни» та копію свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю.

Взяття на облік здійснюється у день отримання контролюючим органом заяви за формою № 5-ОПП, про що фізичній особі надсилається (видається) довідка про взяття на облік за формою № 34-ОПП.

Таким чином, фізична особа, яка здійснює підприємницьку діяльність та одночасно провадить незалежну професійну діяльність, веде окремий облік доходів та витрат, отриманих/понесених від провадження незалежної професійної діяльності і підприємницької діяльності, та здійснює окремо розрахунки з бюджетом.

Порядок оподаткування доходів, отриманих фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність, встановлено у ст. 178 Кодексу.

Оподаткування доходів фізичних осіб – підприємців – платників єдиного податку визначено главою 1 розділу XIV Кодексу.

У разі якщо фізична особа, яка провадить незалежну професійну діяльність, одночасно здійснює підприємницьку діяльність на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності, така особа реєструє у контролюючому органі та веде дві книги обліку доходів та витрат.

Одну книгу обліку доходів та витрат, затверджену наказом Міндоходів від 16.09.2013 № 481, для відображення доходів, отриманих від незалежної професійної діяльності, другу книгу для обліку доходів від підприємницької діяльності на спрощеній системі оподаткування, затверджену наказом МФУ від 19.06.2015 № 579.

За результатами звітного року такий платник податку подає дві податкові декларації:

декларацію про майновий стан і доходи за формою, затвердженою наказом, ДФС від 02.10.2015 № 859, зі змінами, для відображення доходів, отриманих від незалежної професійної діяльності (подає до 1 травня року, що настає за звітним, та сплачує податок на доходи фізичних осіб у розмірі 18 відс. та військовий збір – 1,5 відс. до 1 серпня року, що настає за звітним);

декларацію фізичної особи – підприємця – платника єдиного податку третьої групи, за формою, затвердженою наказом МФУ від 19.06.2015 № 578, для відображення доходів, отриманих від підприємницької діяльності (подає

протягом 40 календарних днів, що настають за останнім днем звітного (податкового) кварталу, та сплачує єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання декларації).

Правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного, умови та порядок нарахування і сплати та повноваження органу, що здійснює його збір та ведення обліку, визначає Закон України від 08 липня 2010 року № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 2464).

Дія Закону № 2464 поширюється на відносини, що виникають під час провадження діяльності, пов'язаної із збором та веденням обліку єдиного внеску.

Згідно ст. 5 Закону № 2464 облік платників єдиного внеску ведеться відповідно до Порядку обліку платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.11.2014 № 1162 (далі – Порядок № 1162).

Відповідно до п. 5 частини першої ст. 4 Закону № 2464 особи, які провадять незалежну професійну діяльність, зокрема, адвокатську діяльність та отримують дохід від цієї діяльності є платниками єдиного внеску (п. 5 частини першої ст. 4 Закону № 2464).

Згідно із п. 2 частини першої ст. 7 Закону № 2464 (у редакції Закону України від 28.12.2014 р. № 77-VIII) у разі якщо таким платником не отримано дохід (прибуток) у звітному році або окремому місяці звітного року, такий платник мав право самостійно визначити базу нарахування, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої Законом № 2464. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску.

Звертаємо увагу, що з 01.01.2017 відповідно до Закону України від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», набрали чинності зміни, зокрема, в порядку нарахування, обчислення єдиного внеску.

Так, згідно з п. 2 частини першої ст. 7 Закону № 2464, у разі якщо платник єдиного внеску, визначений п. 5 частини першої ст. 4 Закону № 2464, не отримав дохід (прибуток) у звітному році або окремому місяці звітного року, він зобов'язаний визначити базу нарахування, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої цим Законом. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску.

Таким чином, з 01.01.2017 Законом № 2464 обов'язок визначення бази нарахування єдиного внеску покладено на платників, вказаних у п. 5 частини першої ст. 4 Закону № 2464, як тих, що отримують, так і тих, які не отримують дохід від провадження незалежної професійної діяльності.

З 01 січня 2018 року Законом України від 03.10.2017 № 2148-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» до п. 2 частини першої ст. 7 Закону № 2464 внесено зміни, а саме, для бази нарахування єдиного внеску змінено період (рік на квартал).

Водночас, платниками єдиного внеску, відповідно до п. 4 частини першої ст. 4 Закону є, зокрема, фізичні особи – підприємці, які обрали спрощену

систему оподаткування.

Для фізичних осіб – підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування, єдиний внесок нараховується на суми, що визначаються такими платниками самостійно для себе, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої Законом № 2464. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску (п. 3 частини першої ст. 7 Закону № 2464).

Згідно з нормами частини п'ятої ст. 8 Закону № 2464 єдиний внесок для зазначених категорій платників єдиного внеску встановлено у розмірі 22 відс. до бази нарахування єдиного внеску.

Відповідно до абзацу третього частини восьмої статті 9 Закону № 2464 фізичні особи – підприємці, у тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування, та особи, які провадять незалежну професійну діяльність, сплачують єдиний внесок, нарахований за календарний квартал, до 20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок.

Враховуючи викладене, платник єдиного внеску, визначений п. 5 частини першої ст. 4 Закону № 2464, перебуваючи на обліку у контролюючому органі, зобов'язаний визначити базу нарахування єдиного внеску та сплатити суму внеску у розмірі не менше мінімального страхового внеску на місяць, незважаючи на те, що він одночасно є платником єдиного внеску фізичною особою – підприємцем, яка обрала спрощену систему оподаткування, а також вести окремий облік доходів та витрат, отриманих/понесених від провадження незалежної професійної діяльності і підприємницької діяльності, та здійснювати окремо розрахунки з бюджетом.

Щодо нарахування та сплати єдиного внеску особами, які провадять незалежну професійну діяльність, якщо вони отримують пенсію за віком або є особами з інвалідністю, або досягли віку, встановленого статтею 26 Закону України від 09 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058) зазначаємо, що дія частини четвертої статті 4 Закону № 2464 не поширюється на осіб, які провадять незалежну професійну діяльність.

Таким чином, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, не звільняються від сплати єдиного внеску, якщо вони при цьому є пенсіонерами за віком або особами з інвалідністю та отримують відповідно до закону пенсію або соціальну допомогу.

Відповідно до п. 52.2 ст. 52 Кодексу індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.